

รายงานเรื่อง “การบูรณะพัฒนาพระอุโบสถเขาพุทธทอง”

สวนโมกขพลาราม ไชยา สุราษฎร์ธานี / ๒ กันยายน ๒๕๕๖

ตามที่มีการบูรณะพัฒนาบริเวณพระอุโบสถธรรมชาตินบนเขาพุทธทองและมีความห่วงใยต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวงกว้างถึงแนวทางการบูรณะพัฒนาที่อาจกระทบต่อสภาพธรรมชาติ ตลอดจนแนวคิดดั้งเดิม และ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี ในฐานะประธานคณะกรรมการมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ได้ให้แนวทางในการถวายงานรับใช้คณะสงฆ์เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ให้ฆราวาสและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแบ่งเบาภาระของพระเพื่อท่านจะได้มีเวลาในการบริหารธรรมและไม่แยกตัวออกจากชุมชน โดยเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๖ ตัวแทนของมูลนิธิหอจดหมายเหตุฯ ได้เดินทางไปเข้าพบและปรึกษาหารือกับพระอาจารย์อาวุโสที่สวนโมกขพลาราม ประกอบด้วย พระอาจารย์โพธิ์จันทสโร, พระอาจารย์ทองสุข ธรรมโร, พระอาจารย์ถวิล สุญญธาตุ และ พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาที่ไป เจ้าอาวาสวัดธารน้ำไหล โดยได้โทรศัพท์ถึงคุณเมตตา พานิช และ คุณณรงค์ เสมียนเพชร ได้รับแนวทางในการถวายงานต่อคณะสงฆ์และสวนโมกขพลาราม ดังนี้

๑) ล้วนตระหนักในหลักคิดแนวทางของท่านอาจารย์พุทธทาสอย่างเคร่งครัด ทั้งประเด็นพระอุโบสถธรรมชาติน และการถนอมรักษาต้นไม้ใหญ่

๒) การปรับปรุงพระอุโบสถธรรมชาตินบนเขาพุทธทองและประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ขวานั้นดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๗ ยกวางแบบพระประธานโดยพระอาจารย์สุชาติ และ ปั้นพร้อมจัดบริเวณสถานที่โดยพระอาจารย์ทองสุข ภายใต้การชี้แนะของท่านอาจารย์พุทธทาส บัดนี้ผ่านกาลเวลามา ๒๘ ปี โครงการนี้แท้จริงแล้วคือการบูรณะและพัฒนาพระอุโบสถธรรมชาตินบนเขาพุทธทองที่มีใช้โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์อย่างที่ยินยอมเรียกและทำกันในทางโลก

๓) การปรับปรุงมุ่งการปรับสภาพพื้นผิวชั้นล่างจากลานพระอุโบสถชั้นบนซึ่งไม่มีการกระทำเปลี่ยนแปลงใด ๆ โดยชั้นล่างนี้ล้วนอยู่ในเขตกำหนดวิสุงคามสีมา ๔๐ X ๘๐ เมตร ที่มีการปักเสาเป็นหมุดหมายไว้นานแล้ว ประกอบด้วยชั้นรอง และ ลดหลั่นลงมาตามลำดับจนถึงบริเวณเสาสิริระท่านอาจารย์ ซึ่งมีแท่นหินอนุสรณ์ตั้งอยู่ ด้วยการใช้อินทรียวัตถุต่าง ๆ มาเรียงและยาปูนเป็นแนว (ลักษณะเดียวกับลานหินโค้ง) ตามสภาพธรรมชาติเพื่อป้องกันการไหลชะล้างของดินและรักษาระดับพื้น โดยมีการนำดินชั้นมาถมปรับผิวด้วยรถหกล้อหลายสิบล้อ คันบนสุดอาจปูลาดด้วยทราย

๔) สิ่งก่อสร้างที่มีการผูกเหล็กและเทปูนมีสิ่งเดียว คือ บันไดทางขึ้นลานพระอุโบสถธรรมชาตินชั้นบน ซึ่งแต่เดิมเป็นขั้นบันไดหินเรียง คณะผู้ออกแบบอาสา (คุณอิทธิฤทธิ์ วิทยา และคณะ) ได้ออกแบบให้เป็นบันไดคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อความแข็งแรงทนทาน โดยเมื่อแล้วเสร็จและผ่านกาลเวลาก็จะกลมกลืนกับสภาพธรรมชาตินในไม่นาน นอกจากนั้นไม่มีสิ่งก่อสร้างอื่นใด ทั้งนี้การก่อสร้างมีการปรับจากแบบที่ร่างไว้อย่างมาก เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติน มิได้ทำการก่อสร้างตามแบบซึ่งเป็นเพียงภาพร่างความคิดตั้งต้นเท่านั้น ด้วยมุ่งเน้นความเป็นธรรมชาตินอย่างกลมกลืน และการให้ความหมายทางธรรมตามแนวทางของท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นสำคัญ

๕) การก่อสร้างใช้แรงงานช่างอาชีพจำนวนหนึ่งในส่วนที่จำเป็น นอกนั้นเป็นกำลังของพระภิกษุสงฆ์ที่บวชอยู่จำพรรษา โดยคาดว่าสิ่งหลัก ๆ จะแล้วเสร็จภายในพรรษานี้

๖) จากความห่วงใยในเรื่องของต้นไม้ ได้มีผู้เชี่ยวชาญจากกรมป่าไม้ให้คำแนะนำมาส่วนหนึ่งแล้ว จึงได้ทำการนำเอาดินที่ถมกลับถึงโคนออกไว้ระดับหนึ่งแล้ว ส่วนการก่อสร้างอื่น ๆ นั้น จะดำเนินการต่อเฉพาะที่เริ่มไว้แล้ว กล่าวคือตัวบันได นอกนั้นการขนหินมาวางแนวจะทยอยดำเนินการต่อไปตามกำลัง

๗) เพื่อความสมบูรณ์พร้อม ตลอดจนเพื่อตรวจสอบ บรรเทา ป้องกัน และสร้างความมั่นใจ ตามความห่วงกังวลของสาธารณชนทั้งหลาย ท่านเจ้าอาวาสเห็นชอบตามที่มูลนิธิฯ ขอโอกาสรับใช้ด้วยการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิทัศน์สถาปัตยกรรมและการดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ซึ่งมีความศรัทธาในธรรมเดินทางมาดูเพื่อชี้แนะและประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป บัดนี้ได้รับการตอบรับแล้วว่า จะรีบเดินทางลงไปโดยเร็วภายในสัปดาห์นี้ ประกอบด้วย ศาสตราจารย์เดชา บุญค้ำ ราชบัณฑิต อดีตคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ริเริ่มและก่อตั้งงานภูมิสถาปัตยกรรมในประเทศไทย, อาจารย์ธราดล ทันท่วน ผู้เชี่ยวชาญด้านต้นไม้ และ นายธีรพล นิยม สถาปนิกอาคารศิลป์

จึงขอโอกาสเรียนมาเพื่อโปรดทราบเป็นเบื้องต้นก่อน และขอแสดงความขอบคุณในความห่วงใยและคำชี้แนะต่าง ๆ ต่อสวนโมกขพลารามมา ณ โอกาสนี้ หากมีความคืบหน้าประการใดจะรีบรายงานมาเพื่อโปรดทราบและชี้แนะในการมีส่วนร่วมพัฒนาในอนาคตต่อไป

บัญชา พงษ์พานิช
กรรมการและเลขานุการ มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
๓ กันยายน ๒๕๕๖

ป้ายบอกกล่าวที่ซุ่มสายหยุดด้านหน้ากุฏิท่านอาจารย์

กองดินที่โคนไม้ริมทางบนเขาพุทธทอง

ป้ายประกาศและคำสั่งของวัด

แห่งหินอนุสรณ์สถานเผาศรีระท่านอาจารย์พุทธทาส ที่ลานด้านล่างพระอุโบสถธรรมชาติ
มองจากด้านล่างขึ้นไป เห็นกองหิน ทราย และไม้แบบหล่อชั้นบนได้
และ จากด้านบนลงมา เห็นกองดิน หินและรอยไถ มีป้ายประกาศอยู่ด้านหน้า
เมื่อแล้วเสร็จจะกลับคืนสู่สภาพเดิมพร้อมการปูลาดพื้นด้วยดินหรือทรายสะอาด

พระอุโบสถชั้นบนสุดรักษาไว้ในสภาพเดิม มีต้นไม้เป็นเสา ท้องฟ้าเป็นหลังคา ใบไม้เสมือนช่องฟ้าใบระกา

พระพุทธรูปองค์ขาว ประธานพระอุโบสถบนพื้นทรายสะอาด การบูรณะพัฒนาบันไดและเขื่อนหินกันดินไหลกระทำอยู่ด้านนอกข้างหน้าและล่างลงไป

วงฟ้ันสองชั้นบนสุดอยู่ในสภาพเดิม มีการปรับสภาพพื้นเฉพาะชั้นล่างให้เรียบเสมอ กองอิฐเป็นเศษเจดีย์โบราณมีมาแต่เดิม

พื้นที่ทำการบูรณะปรับปรุงใหญ่ คือชั้นรองลงมาจากลานพระอุโบสถชั้นบน (ด้านซ้ายมือที่เห็นดินแดงมอยู่)

มีกองหินที่ขนรวบรวมจากที่ต่าง ๆ ในวัดโดยพระภิกษุ แล้วเลือกนำไปเรียงทำเชื่อมกันดินถูกน้ำชะไหล

พร้อมกับการยาปูนเสริมความแข็งแรงเป็นชั้น ๆ ลงไปจนสุดขอบเขตวิสุงคามสีมาที่มีการปักหลักหมายไว้นานแล้ว
ชั้นล่างที่เป็นลานดินแดงที่ถมไว้กว้างนั้น เดิมเป็นป่าละเมาะรกเรื้อรังเช่นที่ยังเห็นอยู่รายรอบ

พื้นเป็นไหล่เขาขรุขระลาดเทลงสู่ด้านโรงมหรสพทางวิญญูณและลานหินโค้ง

การปรับปรุงครั้งนี้ มีการถางไม้ป่าละเมาะออก และปรับพื้นให้เรียบเสมอตามแนวเขตวิสุงคามสีมาเดิม

แล้วปูลาดพื้นด้วยดิน/ทราย (อาจต้องทำระดับเป็นชั้น ๆ เพื่อป้องกันการไหลชะของดิน ทรายโดยน้ำฝน)

โดยยังคงสภาพลานร่มไม้ธรรมชาติไว้ มิได้มีสิ่งปลูกสร้าง ฐานราก เสา หลังคา อาคาร หรือสวนฯ แต่อย่างใด

บริเวณเดียวที่ทำการก่อสร้าง

คือบันไดทางขึ้นลงลานอุโบสถชั้นบน มีป้ายแสดงภาพอนาคตเมื่อก่อสร้างเสร็จแสดงไว้

ฐานบันไดที่มีการวางฐานราก

เสาตอม่อ คานคอดิน ผูกเหล็กทำไม้แบบและเทคอนกรีต ทดแทนบันไดหินเดิม
เมื่อแล้วเสร็จจะปล่อยสภาพปูนเปลือยเช่นเดียวกับสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ในสวนโมกข์

ด้านข้างของบันได

ด้านล่างเชิงบันได

มีการปรับแนวเพื่อรักษาต้นไม้ และ สภาพธรรมชาติไว้ รวมทั้งภาพรวมของพื้นที่โดยมิได้ยึดแบบยกอย่างตายตัว

ลานร่มไม้บริเวณกำลังก่อสร้างที่เชิงบันไดทางขึ้นพระอุโบสถชั้นบน มีกองไม้ ทราย หิน

เมื่อแล้วเสร็จจะกลับเป็นลานดิน/ทรายไม้ดั้งเดิม

บริเวณโคนไม้ใหญ่ มีการระมัดระวังมิให้มีผลกระทบด้วยการเว้นแนวการถมดินมิให้ปิดคลุมถึงโคนต้น

พระภิกษุสามเณรในพรรษา กำลังร่วมกันคัดเลือก ขนหิน มาก่อแนวผนังกันดินฐานชั้นกลางของพระอุโบสถ แล้วผสมปูนยาแนวเพื่อเสริมความแข็งแรง

สภาพพื้นลานดินชั้นล่างที่ปรับสภาพใหม่ รอการเกลี่ยและถมด้วยดิน/ทรายหลังก่อแนวหินเป็นผนังแล้วเสร็จ เปรียบเทียบกับสภาพป่าละเมาะเดิมที่ยังคงอยู่รายรอบตามไหล่เขาพุทธทอล่างลงไป

มีการเว้นแนวการถมดินรอบโคนต้นไม้ใหญ่ เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนต่อการหาอาหารของราก
ซึ่งต้องขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญถึงความเพียงพอเพื่อป้องกันอย่างดีที่สุด

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

๓ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๖